

DOPADY COVID-19 NA KVALITU PRACOVNÍHO ŽIVOTA V ČR

Martin Štěpánek

Pandemie covid-19 zapříčinila ztrátu zaměstnání, pokles příjmu a všeobecně vyšší pracovní nejistotu pro výraznou část pracujících lidí v České republice. V tomto článku se věnujeme četnosti těchto dopadů a také důsledkům pro kvalitu pracovního života.

*Zaměstnanci
ve věku mezi
25 a 44 lety,
s vyšším
vzděláním
a kvalifikací
pocítli
negativní
dopady
pandemie
do menší míry.*

■ ÚVOD: Co ukazují průzkumy

Pandemie covid-19 zasáhla v roce 2020 celý svět nevidaným způsobem v oblasti zdraví, sociálního života a ekonomiky, která se v důsledku řady protipandemických opatření v mnoha oblastech na určitý čas v podstatě zastavila. Ze dne na den se změnily životy pracujících, kteří

navzdory později přijatým vládním opatřením podporujících zaměstnanost přišli o práci, nebo se jim jinak snížil příjem.

Průzkumy ukazují, že z globálního hlediska bylo v roce 2020 odpracováno o 8,8 % hodin méně

*Živnostníci,
nejmladší
a nejstarší věkové
kategorie a méně
kvalifikovaní
pracovníci
zaznamenali
ztrátu příjmu
nebo zaměstnání
nejčastěji.*

(v ČR 4,3 %) než obvykle, přičemž nejhůře zasažení byli pracovníci v sektoru ubytování a pohostinství, ženy, mladí lidé a živnostníci.¹ Kvůli neúměrnému dopadu pandemie na rizikové skupiny obyvatelstva se prohloubily stávající socioekonomické nerovnosti; u lidí, kteří se již nacházeli v nejisté situaci, se dále prohloubily potíže vystačit s příjmem, mimo jiné proto, že práce, které zastávali, byly více ohrožené z hlediska jistoty zaměstnání a příjmu. Celková míra spokojenosti se životem se v průběhu pandemie dále zhoršila a mezi létem 2020 a jarem 2021 poklesla v průměru o celých 20 % z 6,6 na 5,3 na stupnici 1–10.²

Pro mnoho dalších se stalo jejich běžné místo výkonu práce nedostupné a, kde to bylo možné, museli přejít na (střídavou) práci z domova, ačkoli k tomu často neměli ani dostatečné pracovní vybavení, ani adekvátně upravené místo pro práci

ci doma. Ačkoli před pandemií pracovalo částečně z domova jen necelých 5 % pracujících v České republice³ během prvních měsíců pandemie (březen–květen 2020) toto číslo stoupl na 30 % a i začátkem roku 2021 se pohybovalo okolo 22 %.⁴ Ačkoli pracující z domova často vykazují vyšší produktivitu a spokojenost s prací, práce z domu mnohé odsuzuje ke značné míře izolace od ostatních, což se může negativně podepsat na jejich psychickém zdraví.⁵

V tomto výzkumu jsme sledovali dopady covid-19 na kvalitu pracovního života v České republice na základě populačně reprezentativních dat od více než 2 000 pracujících. Celý článek je k dispozici v recenzovaném časopisu výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti JOSRA [Změny kvality pracovního života v České republice v důsledku pandemie covid-19].

HLAVNÍ POZNATKY z výzkumu

Dopady covid-19 nebyly v pracující populaci rozprostřeny rovnoměrně. V podstatě jediná kategorie, kde nejsou v tomto ohledu patrné rozdíly, je pohlaví, kde muži i ženy byli zasaženi do obdobné míry. Z hlediska věku byli nejhůře postiženi nejmladší a nejstarší pracovníci, kde u první skupiny došlo ve větší míře ke ztrátě

zaměstnání nebo poklesu hodin (tato skupina také vykazuje nejnižší celkovou kvalitu pracovního života, nicméně to je dlouhodobě platný trend) a u nejstarších došlo častěji k poklesu příjmu. Pracujícím ve věku 25 a 34 lety se naopak nejčastěji naskytl možnost práce z domova a nejčastěji začali využívat nové technologie.

Tabulka: Dopady covid-19 (% pracujících v České republice)

KATEGORIE		Ztráta/pokles				Práce z domu	
		PŘÍJEM	PRÁCE	ÚVAZEK	HODINY	VÝLUČNĚ	STŘÍDAVĚ
Pohlaví	Muž	22	3	4	17	10	21
	Žena	23	3	6	17	7	22
Věk	15–24	19	10	6	21	9	20
	25–34	19	5	5	16	15	31
	35–44	22	4	6	16	9	23
	45–54	25	2	4	19	5	16
	55+	24	2	5	17	7	16
Povolání v hlavním zaměstnání	1 – Zemědělství	13	3	1	15	1	1
	2 – Obsluha	18	1	4	16	1	3
	3 – Řemeslníci	24	3	4	20	2	6
	4 – Služby	25	2	8	19	3	8
	5 – Úředníci	18	3	5	15	11	30
	6 – Odborníci	24	4	5	18	10	34
	7 – Specialisté	24	3	6	15	21	41
	8 – Řídicí	27	4	2	20	21	23
Zaměstnání	1 – Zaměstnanci	16	3	3	13	8	22
	2 – Živnostníci	56	6	14	37	13	19
Typ smlouvy	1 – Na neurčito	16	1	3	13	8	22
	2 – Na určito	21	9	6	16	10	23

¹ Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization). (2021). ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Seventh edition.

² Eurofound. (2021). Living, working and covid-19 dataset. Dostupné online z <https://www.eurofound.europa.eu/cs/data/covid-19/quality-of-life> [14. 08. 2021]. <https://www.eurofound.europa.eu/cs/data/covid-19/quality-of-life>.

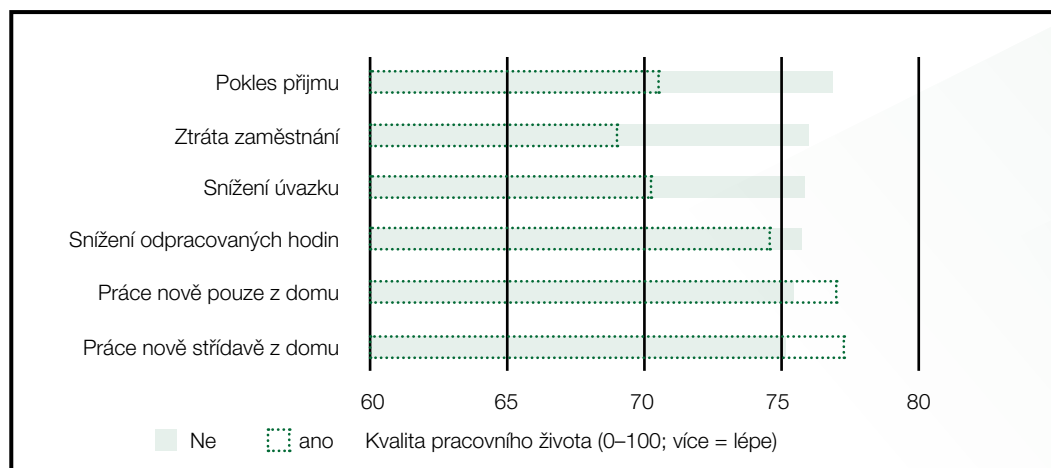
³ Eurostat (Statistical Office of the European Communities). (2021). Employed persons working from home as a percentage of the total employment, by sex, age and professional status (%) (lfsa_ehomp). Lucembursko: Eurostat.

⁴ PAQ Research. (2021). Jak často se během pandemie využívá práce z domova? Dostupné online z <https://zivotbehempandemie.cz/home-office> [14. 08. 2021]. <https://zivotbehempandemie.cz/home-office>

⁵ Bloom, N.; Liang, J.; Roberts, J.; & Ying; Z. J. (2015). Does working from home work? Evidence from a Chinese experiment. The Quarterly Journal of Economics, 130(1), 165–218.

Ztráta příjmu nebo zaměstnání se podepsaly na celkové kvalitě pracovního života. Po očištění dat o vliv personálních faktorů (věk, pohlaví, příjem apod.) ti, kterým poklesl příjem, ztratili zaměstnání nebo se jim snížil úvazek,

vykazovali v průměru o 7–9 % nižší kvalitu pracovního života. Naopak ti, kteří mohli nově začít pracovat z domu, ať už z části, nebo plně, vykazovali o 2–3 % vyšší kvalitu pracovního života.

Graf: Vliv dopadů covid-19 na kvalitu pracovního života

Jak bývá časté u událostí s negativním vlivem napříč populací, rizikové skupiny, které už před pandemií trpěly nedostatkem příjmu, nejistotou v zaměstnání nebo nízkou kvalitou (pracovního)

života, byly pandemií zasaženy nejvíce. Je proto nutné tyto skupiny obyvatel brát přednostně v potaz při navrhování pomocných a nápravných opatření.

Kvalita pracovního života výrazně klesla u pracujících z prostředí domova bez adekvátního technologického zázemí nebo bez možnosti soustředit se na práci.

Dosažený VÝSLEDEK

ŠTĚPÁNEK, Martin. Změny kvality pracovního života v České republice v důsledku pandemie covid-19. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online]. 2021, roč. 14, č. 3.

Tento výsledek byl finančně podpořen z institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na léta 2018–2022 a je součástí výzkumného úkolu **02-2020-VÚBP Kvalita pracovního života 2020**, řešeného Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v. v. i., ve spolupráci se Sociologickým ústavem Akademie věd České republiky, v. v. i., v letech 2020–2021.

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons [Uveďte původ – Zachovejte licenci] 4.0 Mezinárodní veřejná licence

© Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 2021

Zdroj:
ŠTĚPÁNEK, Martin. *Změny kvality pracovního života v České republice v důsledku pandemie covid-19*. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online]. 2021, roč. 14, č. 3. Dostupný z: <https://www.bozpinfo.cz/josra/zmeny-kvality-pracovniho-zivota-v-ceske-republice-v-dusledku-pandemie-covid-19>. ISSN 1803-3687.

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.
Jeruzalémská 1283/9
110 00 Praha 1 – Nové Město

tel: +420 221 015 844
vubp@vubp-praha.cz
datová schránka: yj6jvet
www.vubp.cz

© Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.
Praha, 2021

Policy Brief VÚBP, v. v. i.
ISSN 2695-1606